

13 ביולי 2016

לכבוד:
חברי ועדת השרים לחקיקה
הכנסת
ירושלים

נכבדי ונכבדותי,

הנדון: התייחסות איגוד האינטרנט הישראלי (ע"ר) להצעת חוק פ/3110/20 הסרת פרסום הסתה שהתפרסם ברשת החברתית המקוונת, התשע"ו-2016 והצעת חוק פ/2522/20 חוק התקשורת (בזק ושידורים) (תיקון – חובת סינון אתרים פוגעניים), התשע"ו-2016

מבוא

ועדת השרים לחקיקה אמורה לדון ביום ראשון 17.7.2016 בשתי הצעות חוק הקשורות ברשת האינטרנט - הצ"ח התקשורת (בזק ושידורים) (תיקון – חובת סינון אתרים פוגעניים) של ח"כ שולי מועלם ואח' (להלן – **הצעת חוק סינון אתרים**) והצ"ח הסרת פרסום הסתה שהתפרסם ברשת החברתית המקוונת של ח"כ רויטל סויד ואח' (להלן – **הצעת חוק הסרת פרסום הסתה**).

עמדת איגוד האינטרנט הישראלי (ע"ר) (להלן – **האיגוד**) היא כי חקיקת ההצעות עשויה לפגוע, כל אחת מכיוונה, בחופש השימוש ברשת האינטרנט, שהוא ליבה של הדמוקרטיה המודרנית, וראוי שהם יוסרו מסדר היום.

האיגוד פועל באופן מתמיד בסוגיות של הגנה על הציבור מפני תופעות שליליות באינטרנט (ראו www.safe.co.il) מחד גיסא, ולשמירה על עקרונות דמוקרטיים יסודיים באינטרנט אשר מבוססת על חופש הרשת מאידך גיסא. נבקש לציין כי עמדתנו זו מבוססת על עיסוק רב שנים באיזון הנכון בין שני כיוונים נוגדים אלה, שהוא פרקטי ומבוסס עובדות.

נתייחס לכל אחת מההצעות כסדרן.

הצעת חוק סינון אתרים

הצעת חוק זו, שכבר הונחה ונדחתה בעבר, מנסה לטפל בתופעה אמיתית של חשיפת קטינים לתכנים פוגעניים באינטרנט. עם זאת, ההצעה בנוסחה הנוכחי משמעותה **צינון האינטרנט כבירית מחדל לכלל האוכלוסיה, ותיוג אנשים המבקשים לצפות בתוכן חוקי, ובכך היא פוגעת בזכויות יסוד חוקתיות בסיסיות וביניהן: הזכות לפרטיות, חופש הביטוי, חופש המידע, חופש העיסוק והזכות לתחרות.**

זוהי אינה הפעם הראשונה שהצעת חוק מעין זו עולה על שולחנה של הכנסת.

א. בשנת 2007 אישרה הכנסת בקריאה טרומית הצ"ח של ח"כ אמנון כהן להגבלת גישה לאתרי אינטרנט למבוגרים (הצ"ח התקשורת בזק ושידורים) (תיקון מס' 41). עפ"י אותה הצעה, הצפייה של מבוגרים באתרים "שעיקרם מין, אלימות או הימורים" היתה אמורה להחסם עד לקבלת טופס שבו מצהיר המשתמש כי ברצונו לצפות בתכנים אלו. ההצעה ירדה מסדר היום בשנת 2009, לאחר מאבק ציבורי בה.

ב. תהליך זה הוביל לחקיקת תיקון מס' 49 (להלן – **תיקון 49**) לחוק הבזק (תקשורת ושידורים), התשמ"ב-1982 (להלן – **חוק התקשורת**) שבו נקבעה החובה על ספקי גישה לאינטרנט להציע שירותי סינון ללא תשלום נוסף, ולידע על אודותם את ציבור לקוחותיהם.. ברירת המחדל שנקבע בתיקון מס' 49 היא, אם כן, מודל של opt in, המשאיר בידי המנוי את זכות הבחירה בהחלה של שירותי סינון.

ג. במאי 2012 הניחה ח"כ ליה שמטוב הצ"ח דומה שביקשה לחייב את ספקי האינטרנט לחסום תכנים פוגעניים כברירת מחדל. הצעתה ירדה משולחן הכנסת לאחר שח"כ שמטוב הכירה בנזק שעשוי להגרם כתוצאה מחסימה שכזו.

ד. ביוני 2013 הונחה שוב הצעת החוק ע"י ח"כ אמנון כהן ונדחתה ע"י ועדת שרים לחקיקה.

ה. בדצמבר 2013 הונחה שוב ההצעה ע"י ח"כ תמנו שטה וח"כ לוי-אבקסיס אולם לבקשת שר התקשורת גלעד ארדן הפכה להצעה המאפשרת סינון למעוניינים ולא כופה סינון על כלל הציבור (קרי מודל opt-in ולא opt-out).

על פי הצעת החוק, **תתהפך ברירת המחדל** שנקבעה בתיקון 49 לגבי כל משתמשי האינטרנט בישראלי, ותכנים המוגדרים בו כ"תכנים פוגעניים" יחסמו, אלא אם יבקש בגיר לקבל גישה אליהם וירשם לצורך כך במאגר המידע של ספק הגישה לאינטרנט.

נבקש להבהיר כי כל הכלול ברשימה "תכנים פוגעניים" בחוק התקשורת הינו תוכן אשר אין מניעה חוקית בישראל לעיין בו.

סוגיית התכנים הפוגעניים ברשת אכן מצריכה התמודדות, אך לטעמנו לא בחקיקה, אלא בהסדרה עצמית, בחינוך, הסברה והפעלת סמכות הורית.

נבקש לפרט את הכשלים שאנו רואים בהצעת החוק:

א. **הפיכת ברירת המחדל היא צנזורה רציפה על האינטרנט** - משמעותה של הפיכת ברירת המחדל היא כי מידע רב הזמין לציבור באינטרנט, ושאינו איסור חוקי בישראל לעיין בו, יחסם בפני כלל האוכלוסייה בישראל. מדובר בפגיעה אנושה בעקרונות יסוד של חופש ביטוי, חופש המידע וחופש העיסוק.

ב. **פגיעה בזכות הציבור לפרטיות וחשיפת הגולשים שאינם רוצים בסינון תכנים אלו**: הצעת החוק כופה על ספקי האינטרנט להיות גורם האכיפה של רשת האינטרנט, מפקידה בידיהם מידע על גולשים שאינם רוצים לסנן תכנים ומאפשרת להם שליטה על התכנים המועברים. כפועל יוצא מהצעות החוק, יוקם אצל כל ספק גישה מאגר מידע המכיל פרטי משתמשים אשר ביקשו לצרוך תכנים אלו. מאגר כזה יהיה נחוץ לספק כדי להוכיח לעת מחלוקת את כשרות פעולותיו, אולם מידע כזה, הנמצא בידיים פרטיות, עלול לזלוג החוצה ולחשוף מידע פרטי ואישי של הלקוחות. עצם המצאות פרטים כאלה אצל גורם פרטי, פוגע בחופש הפרט של המשתמשים ובניטרליות הרשת – שני ערכים העומדים ביסוד עקרונות השימוש ברשת במדינות המערב.

ג. **יצירת אשליה להורים כי ילדיהם מוגנים** - סינון תכנים לא מגן על הילדים מפני כלל הפגיעות העשויות להתרחש באינטרנט, ותמיד גם יהיו בו טעויות מסדר ראשון (כלומר, תוכן שאמור להיות

מסונן לא יסונן). כך לדוגמא, סינון תכנים אינו מגן על הילדים מפני חרמות של ילדים אחרים או מפני גורמים פוגעניים (פדופילים, יעוץ להתאבדויות, עידוד לשימוש בסמים וכד'). הגנה מפני אלה יכולה להיעשות אך ורק על ידי שימוש נכון באינטרנט. כמו בתחומים אחרים, חינוך והדרכה של הילדים, ההורים והמחנכים, היא הדרך הנכונה להבטיח חוויה חיובית ברשת.

ד. **הטלת אחריות, והפקדת קביעת ההגבלות לגישה למידע בידיים פרטיות:** הצעת החוק מעבירה את האחריות לתוכן שלציבור תהא זכות גישה אליו לספקיות האינטרנט. באחריותן יהיה לאשר האם התוכן שבכל אחד מעשרות ומאות מיליוני דפי האינטרנט בעולם הוא "כשר" או "טרף". מאחר ועסקים מבקשים להקטין את הסיכון העסקי, כדי למנוע חשיפה לתביעות (אזרחיות או פליליות), יעדיפו הספקיות ראשית לחסום, ורק לאחר בדיקה יסודית לאשר את הגישה אליהם. גישה זו תגרום בהכרח לחסימת יתר של אתרים, שהרי אם יטעו הם מסתכנים בקנס כבד ובאיבוד רישיונם למשך חצי שנה. למעשה, הצעת החוק מטילה על גופים פרטיים - ספקי השירות לאינטרנט - לפעול כשוטרים וכצנזורים. אין זה מתפקידם. בנוסף, הסדר כזה עשוי לתמרץ גופים שונים לקבל תמורה עבור הכשרת הגישה מאתרי אינטרנט שיחסמו.

ה. **הצעת החוק היא פטרנליסטית, ולוקחת מההורים את סמכותם ותפקידם כהורים.** יודגש, הורה הרוצה בכל זאת לסנן תכנים, יכול לעשות זאת כבר כיום בחינם או במחיר שווה לכל נפש. כחלק מחובה החוקית שנקבעה בתיקון 49, מספקים ספקי הגישה לאינטרנט בחינם תוכנות סינון תכנים להורים המעוניינים בכך. במקביל, אפשרויות סינון תכנים קיימות באופן מובנה בדפדפנים השונים ותוכנות נוספות ניתנות לרכישה ברשת במחיר שווה לכל נפש (כעשרה שקלים לחודש).

ו. **תחילתו של המדרון החלקלק:** משעה שהוכשרה סמכותם של ספקי האינטרנט לצנזר מידע וגישה למידע, סמכות החורגת מתפקידם כתוודקשורתי נייטרלי המעביר מידע, עשויה הגדרת גבולות הצנזורה להתרחב ו"להתעדכן" מעת לעת. אין לצפות לאן יכול להוביל מסלול זה, ובעלי אינטרסים שונים מנסים לקדם רעיונות אלה בתחומים שונים, בין אם מאינטרסים כלכליים, ובין אם מתוודקשורתי פוליטית המבקשת לצמצם את חופש הביטוי בסוגיות שונות.

ז. **פגיעה בחופש העיסוק ובזכות לתחרות חופשית:** אלפי בעלי אתרים צפויים להיחסם (לעיתים, אף ללא סיבה אמיתית, אלא רק בשל החשש של הספקיות לאיבוד רישיון).

השימוש הנרחב ברשת האינטרנט חושף את הילדים למידע עצום. רובו המכריע חיובי ומועיל, ומעשיר את הידע ואפשרויות ההתפתחות של הילדים. בד בבד עם עושר זה, הם עלולים להיחשף לתכנים בעייתיים ואף נושאי סכנה - לרבות תכנים פורנוגרפיים, אלימים וכד'. אולם, ההחלטה כיצד על כל הורה והורה להגן על ילדיו מפני תכנים בעייתיים ומה הם אותם תכנים לדעתו, צריכה להישאר בידי ההורה עצמו ולא בידי המחוקק. הורים המעוניינים לסנן את התכנים שילדיהם נחשפים אליהם, יכולים להתקין תוכנות לסינון אתרים. על משרד התקשורת לפעול לשיפור איכות תוכנות הסינון המסופקות ע"י ספקי האינטרנט, אולם מכאן ועד לחסימה נרחבת של תכנים ברשת והטלת האחריות לסינון על גופים פרטיים ומסחריים המרחק רב.

על כן, עמדת איגוד האינטרנט הישראלי היא כי מהשיקולים המתוארים לעיל, על ועדת השרים להתנגד להצעת החוק סינון אתרים.

הצעת חוק הסרת פרסום הסתה

הצעת חוק זו, מנסה לטפל בבעייה הכאובה של הסתה לפעולות טרור ברשתות חברתיות, מבקשת לקבוע כי חברה מסחרית המפעילה רשת חברתית, שהיא פלטפורמה טכנולוגית המאפשרת לאנשים ברחבי העולם להעלות תכנים באופן עצמי, תנטר את כלל הפעילות של משתמשיה ותקבע מה ולקבוע מה ייחשב כהסתה ומה לא ייחשב כהסתה.

ראשית נבקש לציין כי רק מן הטעם כי פורסם תזכיר של הצעת חוק ממשלתית, "חוק הסרת תוכן המהווה עבירה מרשת האינטרנט, התשע"ו-2016", אשר אף היא מבקשת להתמודד עם התופעה של הסתה ברשתות החברתיות, ראוי לדחות את הצעת החוק המוצעת ולחכות עד סיום הדיון בהצעת החוק הממשלתית. הנחת העבודה שלנו היא כי תהליך העבודה הפנים ממשלתי, אשר בא לידי ביטוי בהצעת החוק הנ"ל, מגלם באופן טוב יותר את מכלול הסוגיות הקשורות בנושא. אין באמירה זו, כמובן, כדי להעיד כי איגוד האינטרנט הישראלי תומך בהצעת החוק הממשלתית, אשר נבחנת בימים אלה על ידינו ונביע את עמדתנו במסגרת הסדרה של ההתייחסות לתזכיר המופץ.

הצעת החוק מבקש לחייב ספק רשת חברתית לסרוק באופן רציף מליוני פרטי מידע המועלים על ידי משתמשי הרשת מרחבי העולם ולאתר מביניהם ביטויים המסיתים לביצוע של כל מה שמוגדר "מעשה טרור" בחוק המאבק בטרור, התשע"ו-2016 (להלן – **חוק המאבק בטרור**). ככל שלא יבצע ניטור זה, או יכשל בביצועו, הצעת החוק מבקש לקנוס את מפעיל הרשת החברתית בקנס כספי נכבד.

כלומר, על פי מודל הפעולה בהצעת החוק, רשת חברתית תנטר את כלל הביטויים ברשת החברתית, תגיע למסקנה שהם עולים כדי הסתה למעשה טרור, ותסיר אותם בעצמה עוד בטרם יתלונן מן דהוא, בין אם אזרח או רשות שלטונית כלשהי, על עצם המידע. ואם תכשל בתהליך זה, היא צפויה לקנס בגובה של 300 אלף שקלים.

מודל פעולה זה הוא המתמרץ האפקטיבי ביותר להשתקת ביטוי, שכן הוא נותן בידי גוף עסקי מסחרי, החשוף לקנסות, את סמכות ההחלטה אילו ביטויים לצנזר כדי לא להקנס. לדעתנו, חוק זה יגרום לפגיעה אנושה בביטוי ברשת, שכן הרשתות החברתיות יצנזרו מידע עודף, בשל הנטיה הטבעית למזער את הסיכון העסקי.

בנוסף, הוא נותן לגיטימציה (ואף קובע חובה!) לגוף מסחרי, לבצע פעילות ניטור רציפה של כלל המידע שמועלה על ידי הציבור והתקשורת בין משתמשי הרשת חברתית, בין אם המשתמש התיר זאת או לאו. על פניו, פעולה זו מחייבת הסכמה של מעלה המידע.

מעבר לכך, החוק מבקש לקבוע סמכות אקס-טריטוריאלית של עצמו ושל הדין הישראלי, ולהחיל את הגדרת "מעשה טרור" בחוק המאבק בטרור על כלל הפעולות ברשת חברתית, בין אם מתייחסות לישראל ואם לאו. למעשה, החוק הזה מאפשר לכל אדם ברחבי העולם לבקש לצנזר את הביטוי, בין אם נוגע לישראל ואם לאו, וגם לצנזר ביטוי של ישראלים אם האמירות שלהם הם "מעשה טרור" כלפי אותו ציבור.

Israel Internet Association (RA)

6 Bareket street, POB 7210

Petach Tikva 4951774

Tel: +972-3-9700900 · Fax: +972-3-9700901

info@isoc.org.il · www.isoc.org.il

**איגוד
האינטרנט
הישראלי
ISOC-IL**

איגוד האינטרנט הישראלי (ע"ר)

רחוב ברקת 6, ת.ד. 7210

פתח תקווה 4951774

טלפון: 03-9700900 · פקס: 03-9700901

info@isoc.org.il · www.isoc.org.il

אין ספק כי על הרשתות החברתיות לסייע במיגור ההסתה ברשת, ועל כי להענות לבקשות של גורמי האכיפה השונים באופן מהיר ואפקטיבי מקום בו מתקיים ביטוי המניע לפעולת טרור. אולם, הסרת תכנים לא יכולה להיעשות ללא בחינה קפדנית של ערכאה שיפוטית כלשהי, אשר תבחן האם האמירה המדוברת הינה ביטוי, שנוי במחלוקת ככל שיהיה, או הסתה שתוצאה הברורה והמיידיית היא מעשה טרור. רק לאחר קביעה של אותה ערכאה כי מדובר בתוכן מסית, יש לחייב את הרשת החברתית להסיר את התוכן.

מהטעמים המפורטים לעיל, עמדת איגוד האינטרנט הישראלי (ע"ר) היא כי על ועדת השרים לדחות את הצעת החוק להסרת פרסום התסה ולא לקדמה.

בברכה,

עו"ד יורם הכהן
מנכ"ל
איגוד האינטרנט הישראלי (ע"ר)